

БІБЛІОТЕКИ ХАРКОВА, РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

«Бібліотеки Харкова» – регіональний інформаційний ресурс, «бібліотечна візитна картка» міста, етап реалізації «Комплексної міської програми розвитку культури в Харкові».

Мета – представлення інформаційного потенціалу міста, реалізація доступу до інформації про бібліотеки міста, їх інформаційні ресурси та послуги, незалежно від відомчої підпорядкованості, закріплення позитивного іміджу бібліотек як важливих інформаційно-просвітницьких закладів Харкова та України. Завдання – створення регіонального довідкового ресурсу у відкритому доступі для задоволення потреб в інформації громадян міста, формування інфраструктури професіональних комунікацій.

Виконавці: науково-дослідний відділ бібліотекознавства і бібліографознавства ХДНБ ім. В. Г. Короленка, Харківська державна академія культури (ХДАК), представники головних методичних центрів бібліотек різних систем та відомств за підтримки секції науково-методичної та науково-дослідної роботи Харківського обласного відділення Української бібліотечної асоціації (ХОВ УБА).

Співвиконавці: бібліотеки Міністерства культури України, інших міністерств, книгозбірні науково дослідних інститутів, підприємств, установ, недержавних організацій, профспілок та релігійних конфесій Харкова.

Цільова аудиторія: користувачі і працівники бібліотек, у т.ч. науковці, спеціалісти різних галузей господарства, управління, науки, освіти, культури.

Основні етапи реалізації проекту

У ХДНБ ім. В. Г. Короленка – перша бібліотека в Україні, де було розпочато створення довідників, баз даних бібліотек регіону, здатних вплинути на їх імідж. Довідники побудовані на наукові принципах збору й обробки фактографічної інформації, з урахуванням досвіду підготовки довідкового видання про бібліотеки.

Вперше ресурси харківських бібліотек були представлені у довіднику **«Бібліотеки Харківщини»** 1969 р., в якому подано відомості про 294 бібліотеки всіх систем і відомств Харківської області з фондом понад 20000 одиниць (станом на 1.01.1969). Вид довідника – тематичний, регіональний; матеріал розташовано за типами бібліотек, виділені універсальні і галузеві бібліотеки. Наступні, доповнені перевидання довідника, виходили під назвою **«Бібліотеки Харкова»**. Видання 1993 р. містить відомості (станом на 01.01.1993) про 331 бібліотеку Харкова різного відомчого підпорядкування: державні, профспілкові, християнські, навчальних закладів.

Видання 1995 р. містить відомості про 511 бібліотек, складається з двох випусків. виправлений і доповнений перший випуск подає відомості про бібліотеки різного відомчого підпорядкування. Другий – представляє мережу галузевих бібліотек: технічні, сільськогосподарські, медичні та медичних закладів. Наведено адресу, номер телефону, рік заснування, структуру, обсяг та склад фондів, каталоги та картотеки (станом на 01.01.1994). До науково-допоміжного апарату входять передмова, алфавітний покажчик підприємств та установ, де є бібліотеки, покажчик їх розташування за районами міста.

У підготовці цих видань взяли участь Харківський державний інститут культури (нині Харківська державна академія культури), Центральна наукова бібліотека Державного університету імені О. М. Горького (ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна), Центральна міська бібліотека імені В. Г. Белінського, Бібліотека профспілок Харківської області, методоб'єднання бібліотек технікумів і ПТУ, Державна наукова медична бібліотека, Фундаментальна бібліотека Державного аграрного університету.

Логічним продовженням, доповненим і доопрацьованим виданням є **електронна версія довідника «Бібліотеки Харкова»** 2012 р., що розкриває інформаційний потенціал, демонструє новий рівень розвитку бібліотек регіону на початку XXI ст. Містить інформацію про 250 закладів (станом на 01.01.2012 р.). Інформація про кожен бібліотеку містить повну офіційну

назву; адресу, номери телефонів, факсів, адресу електронної пошти і сайта (якщо є); відомості про читацьку доступність; режим роботи; рік заснування та/або короткі історичні відомості; обслуговуючі структурні підрозділи; обсяг фонду; профіль комплектування; наявність рідкісних і цінних видань, колекцій; склад фонду за видами та мовами видань; довідково-пошуковий апарат (каталоги, картотеки), відомості про електронні ресурси; перелік послуг; наявність клубів та гуртків; список основної літератури про бібліотеку. Стандартні бібліотечні послуги у довіднику не розкриваються, включені лише ті, що наявні в окремих бібліотеках міста та малопоширені в загальній практиці.

До науково-допоміжного апарату входять передмова, алфавітний покажчик підприємств та установ, де є бібліотеки; покажчик розташування бібліотек за районами міста, покажчик дитячих та юнацьких бібліотек.

Водночас було створено регіональний інформаційний ресурс – **ЕБД «Бібліотеки Харкова»**, що є постійно оновлюваним джерелом інформування про бібліотеки. Тип ЕБД – змішана: містить довідкову, фактографічну, адресну інформацію, повні тексти документів та фотографії, доступна широкому колу користувачів, функціонує в режимі відкритого доступу. Функції ЕБД: довідкова, науково-допоміжна, інтеграційна, організаційна, рекламна, інформаційно-аналітична, що дозволяє проводити пошук за різними параметрами, отримувати інформацію, фактографічні дані для практичної, наукової та методичної роботи, виявляти коло джерел, у яких друкуються матеріали про бібліотеки. Програмне забезпечення – «ІРБІС 64».

Обліковий запис містить:

- повну назву бібліотеки, вид за призначенням, назву організації або установи, якій вона підпорядкована;
- координати бібліотеки (район міста, поштова адреса, телефон, телефакс, електронна адреса, URL-адреса, режим роботи);

- навігатор картою міста («Google Карти»);
- доступність для користувача;
- інформаційні ресурси бібліотеки (тематика і склад фонду за видами та мовами документів; каталоги, картотеки; електронні ресурси);
- послуги бібліотеки (основні, у т.ч. електронні, додаткові);
- фотографії бібліотеки.

Функція «Повний опис» дозволяє показати/скачати повні тексти паспортів бібліотек. Пошукові поля: «Райони міста», «Доступність», «Фонди», «Види документів», «Мова документів», «Каталоги», «Картотеки», «Електронні ресурси», «Послуги», «Додаткові послуги», «Ключові слова». До кожної області прикріплюється випадне меню, призначене для вибору пошукового вислову.

Пошук у ЕБД можна здійснювати за рубрикатором, кожен тематичний розділ якого має уніфіковані структуру й інтерфейс.

Пошук за критерієм «Доступність для користувача» включає такі рубрики: загальнодоступні; співробітники закладу; студенти, викладачі навчального закладу; фахівці певної галузі; користування на платній основі. Другий блок систематизує інформаційні ресурси бібліотеки за тематикою, складом, видами та мовами документів, складом каталогів та картотек, електронних ресурсів.

Розділ «Електронні ресурси» відображає рубрики: електронний каталог, електронна картотека, електронні бази даних, електронні бібліотеки та колекції, Інтранет, Інтернет.

Пошуковий параметр «Послуги» базується на Державному стандарті України «Надання безоплатних послуг клубними та бібліотечними закладами культури державної та комунальної форм власності», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19 листопада 2013 р. за № 1966/24498.

Основними рубриками є такі: доступ до інформації, бібліографічно-інформаційні послуги, соціокультурна діяльність, консультаційна допомога психолога, соціолога, юриста, освітні послуги, містяться посилання лише на послуги, наявні в окремих бібліотеках міста та малопоширені в загальній практиці.

Розділ *«Електронні послуги»* складається з рубрик: надання доступу до електронного каталогу, віддалених та локальних баз даних, електронних бібліотек і колекцій, інтернету; віртуальні довідки, віртуальні виставки, інформування по e-mail, електронне замовлення, on-line доступ до електронного формуляра, електронна доставка документів.

Розділ *«Додаткові послуги»*: актуалізація нормативних документів, актуалізація стандартів, наукова експертиза історико-культурної цінності рідкісних видань і рукописів, організація та/або проведення культурно-масових та наукових заходів, палітурні роботи, перегляд кінофільмів іноземними мовою, надання приміщень бібліотеки в оренду, продаж книг, ремонт та реставрація друкованих видань, ксерокопіювання, сканування, роздрукування, користування ПК, тиражування, копіювання на електронні носії, ламінування, розповсюдження літератури, складання каталогів і картотек для бібліотек установ, організацій, підприємств та приватних осіб, виконання комп'ютерного дизайну, фото-, теле- і кінозйомки експозицій.

Регіональний інформаційний ресурс «Бібліотеки Харкова» розкриває традиційні та нові можливості бібліотек, а саме: доступність; простота та оперативність отримання інформації; формування інформаційної культури користувача.

Джерела

1. Библиотеки Харьковщины: указатель / М-во культуры УССР, Гос. науч. б-ка им. В. Г. Короленко ; редкол.: Н. Ф. Семенов (глав. ред.) и др.; [сост. Т. Г. Шерстюк]. Харьков, 1969. 144 [1] с.

2. Бібліотеки Харкова: довідник / М-во культури України, Харків. держ. наук. б-ка. ім. В. Г. Короленка ; уклад.: Л. Р. Галюк, Н. В. Сивкова. Харків, 1993. Вип. 1. 143 с.

3. Бібліотеки Харкова: довідник / М-во культури України, Харків. держ. наук. б-ка. ім. В. Г. Короленка ; уклад.: Л. Р. Галюк, Н. В. Сивкова. Харків, 1995. Вип. 1-2. 256 с.

4. Бібліотеки Харкова [Електронний ресурс] : довідник / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Укр. бібл. асоц., Харків. обл. від-ня ; [уклад.: Л. В. Волошина, О. В. Непочатова ; наук. консультант В. О. Ільганаєва]. – 2-ге вид., допов. і переробл. Харків, 2012. 216 с. URL: <http://ru.calameo.com/read/0006329450f0232744afe> .

5. Бібліотеки Харкова: [Електронний ресурс] : [база даних]. URL: <http://bit.ly/2iADfFf> .

***

6. Волошина, Л. В. Справочник «Бібліотеки Харькова»: презентація издания // Короленківські читання 2013. «Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону»: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2013 р. Харків, 2014. Ч. 1. С. 238–242. Електрон. аналог: URL: <http://ru.calameo.com/read/000632945c36019c6d01e> .

7. Капустіна Н. І. Електронна база даних «Бібліотеки Харкова»: досвід створення /Н. І. Капустіна, О. В. Непочатова // Короленківські читання 2013 . «Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону»: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2013 р. Харків, 2014. Ч. 1. С. 242–250. Електрон. аналог: URL: <http://ru.calameo.com/read/000632945a4e6116e5419> .

8. Науково-дослідна робота Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка в галузі бібліотекознавства та книгознавства : аналіт.

огляд за 1991–1995 рр. [Текст] / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад. К. Д. Тараманова. Харків, 1997. С. 7–9.

9. Науково-дослідна робота ХДНБ ім. В. Г. Короленка у 1991–1992 рр. : (інформ. довідка за матеріалами наук. конф.) / уклад. А. М. Перепеча. Харків, 1993. С. 4–6.

10. Про хід виконання міжвідомчого дослідження «Бібліотечні ресурси міста Харкова: оптимізація обслуговування населення регіону» : довідка / уклад.: Л. Р. Галюк, В. В. Мірошникова, К. Д. Тараманова. – Харків, 1993. 15 с.

Капустіна Наталія Іванівна

Статтю створено: 31.05.17